

اصول نگه داری گلدفیش

دکتر ملیکا باعث
مهندس امید انصاری

قتل عام ماهیان قرمز در نوروز باستانی ایران

ما میخواهیم گلدفیش ها به صورت اصولی در منازل شما به زندگی خود ادامه دهند.
نه به داخل رودخانه ها و تالاب ها انداخته شوند و نه با مراقبت نادرست از بین بروند.
بیایید در فرهنگ سازی این امر به همدیگر یاری برسانیم.

فروش ماهی قرمز در خیابان‌ها، پیش از نوروز

آنها ادعا می‌کنند ماهی قرمز همراه با چای از ۸۰ سال پیش وارد ایران شده و بخشی از سنت سال نوی چینی است. در صورتی‌که ایرانی‌ها بیش از ۲۵۰۰ سال با ماهی قرمز آشنایی داشته‌اند و آن را بر سر سفره‌های هفت‌سین خود می‌گذاشتند. شاهد این موضوع، تندیسک زرین ماهی قرمز مربوط به دوران هخامنشی است که یکی از اشیای گنجینه آمودریا است از محوطه باستانی تخت قباد به دست آمده‌است. از سوی دیگر، تندیسک نقره‌ای به سبک تمدن ایلامی در حدود سال‌های ۶۰۰ تا ۹۰۰ پیش از میلاد نیز وجود دارد که نشان می‌دهد ایلامی‌های ساکن فلات ایران با ماهی قرمز آشنایی داشته‌اند.

از زمان ایران باستان، از ماهیان قرمز اغلب برای سفره هفت سین و در هنگام جشن‌های سال نو استفاده می‌شود.

در چند سال گذشته، بسیاری از کنشگران حقوق جانوران در ایران و دیگر کشورهای جهان نسبت به خرید ماهی‌های قرمز و نگهداری نامناسب آن‌ها اعتراض کرده‌اند. آن‌ها خرید این ماهیان در بسته‌های پلاستیکی و با قیمت پایین را عامل پرورش زیاد و در نهایت کشته شدن تعداد بسیاری از آن‌ها می‌دانند. کنشگران حقوق جانوران اما بر این باورند که نباید برای لذت‌های آنی و زودگذر اقدام به خرید جانوران زنده کرد، به گونه‌ای که تعداد بسیاری از آن‌ها هر سال کشته شوند. کارزارهای این کنشگران در اینترنت باعث شده‌است که خرید این ماهی و گذاشتن آن بر سر سفره هفت سین در سال‌های گذشته کاهش یابد. یکی از استدلال‌های آن‌ها انتقال بیماری‌هایی مانند سالمونلا یا پسروریازیس به انسان است. اما جامعه دامپزشکان ایران این ادعا را رد کرده‌است.

مرگ میلیون‌ها قطعه ماهی قرمز در هر سال به دلیل نگهداری نامناسب از این موجودات است.

گفته می‌شود که نگهداری ماهی قرمز به محیط زیست ضربه می‌زند. اما ماهی قرمز یک ماهی پرورشی است. احتمال اینکه ماهی سبزی‌پلو، یک ماهی آزاد و در طبیعت باشد که آن را برای مصرف از دریا بیرون کشیده باشند خیلی بیشتر است. در واقع، تعداد ماهی‌هایی که در طول سال به عنوان خوراک در ایران مصرف می‌شوند از ماهی‌هایی که سالی یک بار برای سفره هفت‌سین تولید می‌شوند، بسیار بیشتر است.

بعضی دیگر کنشگران محیط زیست اما نسبت به این حرکت ابراز مخالفت کرده‌اند. آن‌ها بر این باورند که ماهیان قرمز از معدود جانورانی هستند که مردم ایران (با فرهنگ نه چندان حیوان دوست ایرانی) در زندگی با آن‌ها روبرو می‌شوند و این می‌تواند به درک بیشتر آن‌ها از جانوران کمک کند. از سوی دیگر، به باور عده‌ای از کارشناسان محیط زیست، کاهش علاقه مردم به خرید ماهی قرمز باعث افزایش خرید سمندر لرستانی و تهدید نسل آن شده‌است.

بدن این ماهی از نظر شکل ظاهری شبیه ماهی کپور و ماهی برکه‌ای است. شکم و پهلوها نقره‌ای فام و باله دمی فاقد خال‌های سیاه است.

دهان این ماهی نیمه تحتانی است و پولک‌های بدنش بزرگ و ضخیم و دندان‌دار هستند.

طول عمر یک ماهی قرمز خانگی می‌تواند از ۱۰ سال هم بیشتر شود و به ۵۰ سال نیز برسد.

این ماهی در سن ۳-۴ سالگی به بلوغ می‌رسد و طول آن به ۱۵ تا ۲۰ سانتی‌متر می‌رسد. هنگامی که مواد غذایی فراوان باشد، این ماهی در اواخر سن ۲ سالگی بالغ می‌شود.

اهلی‌سازی آن نزدیک به هزار سال پیش در چین صورت گرفت. از این ماهی، ماهیان حوض طلایی و سایر انواع آن مانند دم چادری، سر شیری، و چشم تلسکوپی که در چین و ژاپن پرورش داده می‌شوند، به وجود آمده‌اند.

در قرن ۱۷ این ماهی به عنوان ماهی تزئینی وارد اروپا شد و از آن هنگام پرورش این ماهی در ایتالیا، جنوب فرانسه و پرتغال معمول شده است. به علاوه این ماهی به‌طور وحشی نیز در رودخانه‌های جنوب اروپا پراکنده و انتشار یافته است.

در ایران نیز این ماهی در حوضچه‌های دریای خزر، دریاچه هامون و رودخانه کارون یافت می‌شود. ماهی قرمز یکی از مواد سفره هفت‌سین در جشن نوروز ایران است.

ماهی قرمز به صورت طبیعی در آب‌های شیرین ساکن و تقریباً ساکن با سرعت ناچیز که پوشیده از گیاهان آبی و دارای بستر نرمی هستند زندگی می‌کند و غالباً همراه ماهیان برکه‌ای دیده می‌شوند.

زیستگاه اصلی آن معمولاً در سیبری و آسیای جنوب شرقی است. انتشار این ماهی توسط انسان صورت گرفته و به این علت در رودخانه‌های اروپا دیده می‌شود.

ماهیان قرمز از جمله گونه‌های غیر بومی بسیاری مناطق جهان هستند و در مقابل شرایط نامساعد محیطی مقاومند.

اصول نگهداری

همانند اکثر ماهی‌های کپور، ماهی قرمز مقادیر زیادی مواد زائد از طریق دفعی و از طریق آبشش‌ها به داخل آب دفع می‌کند که باعث کدر شدن آب نیز می‌شود. تجمع این مواد زائد تا حد سمی در مدت زمان نسبتاً کوتاهی رخ می‌دهد و ممکن است به سرعت ماهی قرمز را بکشد. برای گونه‌های ماهی قرمز از نوع معمول، هر ماهی نیاز به حدود ۱۰ تا ۲۰ لیتر آب دارد. میزان سطح آب تعیین می‌کند که چه مقدار اکسیژن در داخل آب حل و منتشر می‌شود. هوا دادن فعال به وسیله پمپ آب، فیلتر یا فواره بطور مؤثری میزان سطح را افزایش می‌دهد. هر هفته باید ۱۰ تا ۲۰ درصد آب ظرف، عوض شود.

ماهی قرمز در رده ماهی‌های آب سرد قرار می‌گیرد و می‌تواند در آکواریوم‌های گرم نشده و در دمایی که برای انسان راحت است، زندگی کند. با این وجود، تغییر دمای سریع (برای مثال در یک ساختمان اداری در زمستان که شب‌ها بخاری خاموش می‌شود) می‌تواند آن‌ها را سریعاً بکشد. به ویژه اگر آکواریوم کوچک باشد. در هنگام اضافه کردن آب به آکواریوم نیز باید مراقب بود. زیرا ممکن است آب اضافه شده دمای متفاوتی داشته باشد. دماهای زیر ۱۰ درجه سانتی‌گراد برای گونه‌های زینتی خطرناک هستند. با این حال، گونه‌های معمول می‌توانند در دماهای مختصر پایین‌تر نیز زنده بمانند. دمای خیلی بالا (بیش از ۳۰ درجه سانتی‌گراد) نیز می‌تواند به ماهی قرمز آسیب برساند. با این وجود، دماهای بالا ممکن است با تشدید چرخه زندگی انگل‌ها، برای مبارزه با آلودگی تک‌یاختگان کمک‌کننده باشد و بدین طریق این آلودگی‌ها سریع‌تر برطرف شوند. دمای مطلوب برای ماهی قرمز میان ۲۰ درجه تا ۲۲ درجه سانتی‌گراد است.

از آنجاییکه ماهی قرمز گیاهان زنده را می‌خورد، نگهداری آن در آکواریوم گیاهی در دسر ساز است. فقط گونه‌های گیاهی اندکی همچون کریپتوکورین و آنوبیاس می‌توانند در اطراف ماهی قرمز زنده بمانند و حتی باید مراقب بود تا همین گونه‌های گیاهی نیز توسط ماهی قرمز از ریشه کنده نشوند. گیاهان پلاستیکی برای ماهیان مضر هستند. شاخه‌های آن‌ها ممکن است در صورت تماس ماهی با آن‌ها باعث تحریک یا صدمه زدن به ماهی شوند.

اگر ماهی قرمز مدت زمانی طولانی در تاریکی بماند، به تدریج تغییر رنگ می‌دهد تا اینکه تقریباً خاکستری می‌شود. ماهی قرمز در پاسخ به نور، رنگدانه تولید می‌کند. ماهی سلول‌هایی بنام کروماتوفور دارد که رنگدانه تولید می‌کنند و این رنگدانه‌ها با منعکس کردن نور به ماهی رنگ می‌دهند. آنچه که تعیین‌کننده رنگ ماهی است، نوع رنگدانه در سلول‌ها، تعداد مولکول‌های رنگدانه در سلول‌ها و نحوه آرایش رنگدانه‌ها در داخل سلول (پراکنده یا گروهی) است.

مانند دیگر ماهی‌ها، ماهی قرمز علاقه‌ای به زندگی با انسان‌ها ندارد. در حقیقت، دست زدن به ماهی قرمز می‌تواند برای آن خطرناک باشد، زیرا می‌تواند باعث آسیب دیدن یا برداشته شدن پوشش محافظتی نازک ماهی شود و می‌تواند پوست ماهی را در معرض آلودگی به باکتری یا انگل آبی قرار دهد. با این حال، ماهی قرمز می‌تواند با شنا کردن در سطح آب در هنگام غذا به افراد پاسخ دهد و طوری عادت و آموزش داده شود تا تکه‌های غذا را از دست انسان بگیرد. شهرت ماهی قرمز در زود مردن، معمولاً ناشی از مراقبت ضعیف از آن است.

تغذیه

این ماهی همهچیزخوار است. در حیات وحش، غذای ماهی قرمز عبارت است از سخت‌پوستان، حشرات و مواد گیاهی. مانند اکثر ماهی‌ها، آن‌ها به صورت فرصت طلبانه و دائمی غذا می‌خورند. بیش از حد غذا دادن به آن‌ها، معمولاً موجب مسدود شدن روده‌های ماهی شده و می‌تواند برای سلامتی آن‌ها مضر باشد. این وضعیت بیشتر برای ماهیان قرمزی که با زادگیری گزینشی پدید آمده باشند رخ می‌دهد. چرا که دارای روده پیچ در پیچ هستند. زمانی که غذای زیادی داده شود، مواد دفعی و زائد نیز بیشتر می‌شود که تا حدی به دلیل هضم ناقص پروتئینها است. گاهی با دیدن خروج مواد دفعی از پارگین ماهی می‌توان پی برد که غذای زیادی به ماهی داده شده است.

غذای مخصوص ماهی قرمز نسبت به غذای مرسوم ماهی‌ها پروتئین کمتر و کربوهیدرات بیشتری دارد. این غذا به دو شکل فروخته می‌شود: پوسته‌ای که روی آب شناور می‌شود و حبه‌ای که به زیر آب می‌رود. می‌توان به این غذا موادی از قبیل لوبیای غلافدار (با برداشتن پوسته خارجی)، سبزی‌های برگ‌ی سفید شده و کرم حشره افزود. افزودن آرتمیا (میگوی آب شور) به غذا ممکن است برای ماهی قرمزهای جوان سودمند باشد. همانند همه دیگر جانوران، ذائقه ماهی‌های قرمز ممکن است متفاوت باشد.

رفتار شناسی

رفتار ماهی قرمز به میزان زیادی می‌تواند متغیر باشد. زیرا ماهی قرمز در محیط‌های مختلفی زندگی می‌کند و همچنین رفتار آن می‌تواند توسط صاحب آن شرطی شود.

ماهی قرمز دارای توانایی بالایی در یادگیری و مهارت‌های یادگیری اجتماعی است. علاوه بر این، توانایی بینایی بالای آن‌ها، باعث می‌شود تا افراد را از هم بشناسند. صاحب ماهی ممکن است متوجه شود که ماهی به او واکنش مثبتی نشان می‌دهد (به جلوی آکواریوم شنا کند، در اطراف آکواریوم سریع دور بزند و به روی آب بیاید و برای غذا دهان خود را باز کند). در حالیکه با دیدن سایر افرادی که به سمت آکواریوم می‌آیند خود را پنهان کند. با گذشت زمان، آن‌ها یاد می‌گیرند تا میان صاحبان خود و غذا یک ارتباط در نظر بگیرند و معمولاً زمانی‌که صاحب آن‌ها می‌آید درخواست غذا کنند.

مخزن مورد نیاز و مراقبت از گلدفیش

1

- تانکی با سایز مناسب انتخاب کنید. برای هر یک از گلدفیش‌ها 10 گالن قرار دهید (به یاد داشته باشید گلدفیش‌ها 10 تا 12 اینچ و حتی بیشتر رشد می‌کنند). در آخر نیز 10 گالن اضافی در نظر بگیرید.
- برای مثال برای یک گلدفیش 20 گالن و برای 2 گلدفیش 30 گالن و برای 4 گلدفیش 50 گالن و به همین ترتیب فضا در نظر بگیرید.
- برای ماهیان کوچک می‌توانید تانک کوچک‌تری در نظر بگیرید ولی به زودی باید سایز تانک را بزرگ‌تر کنید.

2

- استفاده از شن‌هایی که در گلوی ماهی گیر نکند. از شن‌های بزرگ یا بسیار کوچک استفاده کنید. شن‌های درشت بهتر است زیرا در زمان بازی با شن‌ها یا زمانی که بین شن‌ها به دنبال غذا می‌گردند در گلوی آنها گیر نمی‌کند.
- قبل از اضافه کردن شن مطمئن شوید که شن‌ها تمیز هستند. حتی اگر شن را تازه و جدید خریدید حتماً یک روز آن را درون آب قرار دهید تا تمیز شود و ناخالصی‌های آن خارج شود و مطمئن شوید برای محیط زندگی ماهی مشکلی ایجاد نمی‌کند.

3

- از داشتن منظره و روشنایی در تانک خود مطمئن شوید. اگر در تانک گلدفیش فقط شن باشد ماهی شما زیاد خوشحال نیست. همچنین گلدفیش به روشنایی علاقه دارد سعی کنید روزانه 12 ساعت روشنایی برای آنها فراهم کنید.
- در تانک خود به فکر داشتن کنده و صخره و گیاه باشید. کنده و صخره به ماهی کمک می‌کند فضای برای بازی و مخفی شدن داشته باشد و از سوی دیگر گیاه طبیعی کمک می‌کند تا میزان آمونیاک و نیتريت و نیترات حاصل از پسماندها و کثیفی‌ها کاهش یابد.

مخزن مورد نیاز و مراقبت از گلدفیش

4

- دقت داشته باشید که دکوراسیون ایجاد شده تو خالی نباشد که فضایی برای رشد باکتری‌ها به وجود می‌آید و همچنین دکوراسیون دارای قسمت‌های تیز نباشد چون با برخورد ماهی به آن خراش و آسیب دیدگی ایجاد می‌کند.
- بهتر است برای گلدفیش‌ها از لامپ فلوروسنت استفاده کنید. لامپ‌های هالوژنی و رشته‌ای نیز خوب است. توجه داشته باشید که به گلدفیش‌ها نور زیادی بدهید زیرا آنها عاشق نور هستند.

5

- داشتن یک فیلتر کمک می‌کند تا پسماندهای آب به وسیله باکتری‌های مفید تجزیه شوند، باقیمانده غذاها و فضولات ماهی‌ها را جذب می‌کند، بوی آب را جذب می‌کند، از تغییر رنگ آب جلوگیری می‌کند و مواد معدنی و آلی را جذب می‌کند. داشتن آبی تمیز و سالم به وسیله فیلتر کمک می‌کند تا ماهی سرحال و شادی داشته باشید.

6

- اگر برای هر ماهی 10 گالن قرار داده‌اید هر هفته میزان 10 تا 25 درصد آب را تعویض کنید. اگر از فیلتر استفاده نمی‌کنید دو بار در هفته آب را تعویض کنید.
- حداقل هر دو هفته یکبار تانک را تمیز کنید. فیلتر توانایی تمیز کردن تمام فضولات گلدفیش را ندارد و تمیز کردن شما باعث می‌شود گلدفیش‌ها سالم و خوشحال باشند.
- زمان تمیز کردن تانک ماهی‌ها را خارج نکنید. از وسیله‌ای برای مکش بین شن‌ها استفاده کنید تا محیط زندگی گلدفیش‌ها را خراب نکنید. اگر به هر دلیلی مجبور به خارج کردن ماهی‌ها شدید استفاده از ظرف پلاستیکی را جایگزین استفاده از تور کنید. تور به راحتی می‌تواند به پولک ماهی آسیب وارد کند. اگر مجبور به استفاده از تور شدید قبل از استفاده آن را خیس کنید.

مخزن مورد نیاز و مراقبت از گلدفیش

7

- میزان آمونیاک و نیتريت و PH را اندازه‌گیری کنید. میزان آمونیاک و نیتريت باید صفر باشد و میزان PH بین 6.5 تا 8.25 خوب است.
- صابون برای ماهی‌ها مضر است و آنها را سریعاً می‌کشد پس تانک را به وسیله صابون نشویید. همچنین آب لوله‌کشی را مستقیم به تانک وارد نکنید آب آشامیدنی و کلر دار برای گلدفیش‌ها مناسب نیست و باید حتماً 24 تا 48 ساعت آب شهر دپو شود و یا با استفاده از مکمل‌های خاص کلر زدایی صورت گیرد و یا آب ro که مناسبترین آب برای آبیان می باشد استفاده گردد.

8

- روزانه به میزان یک تا سه بار به ماهی‌ها غذا دهید. به آنها بیش از حد غذا ندهید. گلدفیش‌ها به راحتی زیاد غذا می‌خورند و همین باعث مرگ آنها می‌شود. همیشه کم غذا دادن بهتر از زیاد غذا دادن است.
- همانند انسان‌ها گلدفیش به تنوع غذایی نیاز دارد. در بیشتر موارد به گلدفیش‌ها پولکی و پلیت بدهید همچنین در بعضی موارد به آنها غذای زنده مانند آرتمیا و غذای یخ‌زده مانند کرم خونی یا لارو پشه بدهید.
- به گلدفیش‌ها به گونه‌ای غذا دهید که در 5 دقیقه خورده شود غذای اضافی را خارج کنید. بیشترین علت مرگ در گلدفیش به دلیل پرخوری است.
- به گلدفیش‌ها در زمان معین غذایی داشته باشید. مکان غذایی نیز باید مشخص باشد.

9

- اگر گلدفیش شما سالم به نظر نرسید تمیز کردن تانک را بیشتر انجام دهید و غذا را در زمان معین به آنها دهید اگر مشکل حل نشد، ماهی را به دام پزشکی و متخصص آبیان ارجاع داده تا بتوانند به شما کمک کنند.
- گلدفیش سالم دارای فلس‌های درخشان و باله پشتی کاملاً باز است.

• هرگز برای گلدفیش‌ها از جام استفاده نکنید. شکل دایره‌ای باعث می‌شود گلدفیش گیج شود و همچنین فضای کافی برای آن موجود نیست.

• گلدفیش عاشق رژیم غذایی متنوع است. سعی کنید حداقل سه گونه غذای مقوی در اندازه مناسب در نظر بگیرید و دو بار در هفته به آنها غذای زنده و منجمد بدهید. آن‌ها همچنین از خوردن سبزیجات مانند خیار که 30 ثانیه در ماکروویو پخته لذت می‌برند.

ماهی حافظه ثانیه‌ای ندارد. شما می‌توانید این را ثابت کنید مخصوصاً در زمانی که درب غذای آن‌ها را باز می‌کنید سریعاً به بالای آب شنا می‌کنند. بسیاری از ماهی‌ها باهوش هستند حتی گونه‌هایی از سیکلیدها به اندازه کودک 5 ساله باهوش هستند.

• نخود فرنگی که به مدت 10 ثانیه پخته شده کمک می‌کند تا ماهی سالم‌تر بماند. برای اطمینان حاصل کردن از راحت بودن برای خوردن پوست آن را بگیرید.

سال نو را میزبان مرگ نباشیم

ما هم مسوولیم

خانم‌ها، آقایان! بیایید فکر کنیم که اصلا فروش این ماهی‌ها نه ممنوع است و نه ممتنع خواهد شد. هر موجود زنده‌ای نیازمند نگهداری است. ما به سادگی می‌توانیم عمر یک شاخه گل را در خانه به نصف عمر مفیدش برسانیم، همه ما تجربه خشکاندن گلدان‌هایمان را داریم، شاید بارها از سر دلسوزی سنگ بیمار یا گریه‌ای را به خانه آورده‌ایم و بیمارتر از خانه رانده‌ایم. ماهی موجودی بسیار حساس است و جای زندگی آن یک تنگ یکی، دو لیتری با آب شیر و با هر دمایی نیست. شاید آنچه از حساسیت ما در مورد زندگی ماهیان می‌کاهد، شرایط زیست متفاوت ماهی است. اگر ما و هر موجود هوایی دیگر می‌توانیم زخم‌ها و دردهایمان را نشان دهیم، ماهیان هیچ راهی برای بروز اینکه رنج می‌کشند، ندارند و ما هر نشانه‌ای از آنان را به فال نیک می‌گیریم. هیچ خیری که در این کار نیست، بیایید از خیر نداشتن ماهی قرمز توی تنگ بگذریم. هر لذتی هم که در تماشای این ماهیان نیمه جان باشد، در دیدن صحت مرگ او که ما هم مسوول آن هستیم زایل می‌شود. ما مسوول مرگ این موجود زنده هستیم و هیچ توجیهی مرگ یک زندگی را موجه نمی‌کند. اگر ما به جای این سنت زجرآور، سنت تازه‌ای جایگزین کنیم و در تنگی که سال‌ها سر سفره گذاشته‌ایم یک سیب سرخ، به نشانه زندگی بگذاریم، دیگر طمع فروش این ماهیان هم کسی را وسوسه نمی‌کند که میلیون‌ها ماهی را برای مرگی زودهنگام پرورش دهد. نگذارید مرگ یک جاندار، اولین واقعه تلخ سال نوی خانه شما باشد.

تماما روی صحبت ما با افرادی است که ماهی را در تنگ نگهداری می‌کنند، و الا ما طرفدار خریداری اصولی، نگهداری اصولی و لذت مندی اصولی هستیم.

با تشکر از توجه شما

